

Oczywiście powyżej podkreślono tylko artykuły większe, które są jakby pewnego rodzaju monografjami etnograficznymi, ale prócz tego w tomie piątym podobnie jak w poprzednich można znaleźć bardzo wielką ilość także drobniejszych odpowiedzi na rozmaite zagadnienia etnograficzne, zawsze zaopatrzone w bogatą bibliografię i materiał porównawczy.

Adam Fischer.

KRONIKA.

DZIESIĘCIOLECIE ZAKŁADU ETNOLOGICZNEGO UNIwersYTETU JANA KAZIMIERZA WE LWOWIE (1924—1934).

1. Powstanie Zakładu Etnologicznego.

Pierwsza katedra Etnologii na Uniwersytetach polskich przed wojną stworzona została w Uniwersytecie lwowskim w roku 1910. Katedrę tę powierzono Stanisławowi Ciszewskiemu, który z powodu choroby zrezygnował z niej już po dwóch latach. Od 1-go października 1913 roku katedra ta została przekształcona na katedrę antropologii i etnologii, którą objął Prof. Dr. Jan Czekanowski. Powstanie pierwszej katedry etnologii właśnie we Lwowie nie było czemś przypadkowym, ale naturalnym wynikiem ruchu etnograficznego, jaki się tu rozwijał od roku 1895, t. j. od powstania Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie i organu tego Towarzystwa, Kwartalnika etnograficznego „Lud“. W ośrodku tym pracuje od roku 1909 Adam Fischer, który od r. 1910 obejmuje redakcję „Ludu“, a w roku 1921 habilituje się z etnologii w Uniwersytecie J. K. we Lwowie i rozpoczyna wykłady i ćwiczenia, którym użycza gościny Prof. Czekanowski w Zakładzie antropologicznym. Również dzięki staraniom J. Czekanowskiego w 1924 r. został Dr. A. Fischer mianowany nadzwyczaj. profesorem etnologii w Uniwersytecie lwowskim, a z tą chwilą powstał odrębny Zakład Etnologiczny U. J. K., którego lokal mieścił się przez cztery lata przy ul. św. Mikołaja w starym gmachu Uniwersytetu, w dawnej sali XIII, następnie zaś od roku 1928, przy ul. Marszałkowskiej 1, w nowym gmachu Uniwersytetu. W grudniu 1930 roku został Prof. Fischer mianowany profesorem zwyczajnym. Od chwili otrzymania przez Prof. Dr. A. Fischera katedry, pełnił obowiązki asystenta Dr. Alfred Bachmann, następnie od 1-go stycznia 1931 Dr. Jan Falkowski, w czasie zaś jego studjów zagranicą Dr. Leon Popiel i Dr. Aleksander Jaworczak. Po powrocie z zagranicy Dr. Jan Falkowski objął z powrotem obowiązki tytularnego asystenta starszego, zaś Dr. L. Popiel asystenta wolontarjusza. Takie są w krótkości dzieje personalne Zakładu Etnologicznego U. J. K. we Lwowie.

2. Biblioteka.

Od chwili utworzenia Zakładu etnologicznego U. J. K. główną troską jej Kierownika było stworzenie biblioteki, która obejmowałaby nietylko najważniejsze dzieła, ale też tworzyła pewną całość, obejmującą wszystkie działy etnologii. Szybkiemu urzeczywistnieniu planów stał często na przeszkodzie brak środków materialnych, wiadomo bowiem, że nowo stworzone

katedry mają skromne budżety. Mimo to stworzono bibliotekę zakładową, liczącą w chwili obecnej 723 dzieł w 942 tomach. Nie zapomniano również o zaopatrzeniu Zakładu w niewielkie podręczne zbiory etnograficzne dla celów dydaktycznych, jak: pisanki, modele narzędzi, wyroby ceramiczne, obrazy na szkle, próbki wyszywek i t. p. Ponadto przy Zakładzie znajduje się archiwum materiałów etnograficznych z obszaru całej Polski, zebranych pracą zespołową w terenie. Archiwum to systematycznie powiększane spełnia ważną rolę pomocniczą przy opracowywaniu rozmaitych zagadnień przez uczniów i współpracowników Zakładu. Pracę tę ułatwia zbiór klisz, fotografii i rysunków. Działy te powiększane z roku na rok, stwarzają możliwość szczegółowego opracowywania poszczególnych elementów kulturowych na obszarze Polski oraz obszarów sąsiednich.

W dziale pomocy zakupiono aparaty: fotograficzny i projekcyjne, urządzono też ciemnię fotograficzną. Dla usprawnienia administracji zakupiono maszynę do pisania, cały szereg niezbędnych przyborów rysunkowych i t. p.

Bardzo ważnym uzupełnieniem zbiorów zakładowych a w wielu wypadkach ich podstawą, zwłaszcza w dziale bibliotecznym, są zbiory Towarzystwa Ludoznawczego, oddane Zakładowi Etnologicznemu uchwałą Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Ludoznawczego z dnia 12 maja 1926 roku w wieczysty depozyt. Biblioteka Towarzystwa liczy 1519 dzieł, w tem 346 czasopism. Biblioteka ta wzrasta z roku na rok dzięki wymianie za organ Towarzystwa Ludoznawczego, kwartalnik etnograficzny „Lud“, który jest rozsyłany na wymianę do 62 krajowych i 152 zagranicznych pokrewnych instytucyj. Podobnie jak biblioteka, uzupełniają się nawzajem zbiory Towarzystwa ze zbiorami zakładowymi.

3. Ćwiczenia i seminarjum.

Ilość uczestników w ćwiczeniach etnograficznych wynosiła w poszczególnych latach szkolnych:

1924/25	. . . . .	10
1925/26	. . . . .	44
1926/27	. . . . .	102
1927/28	. . . . .	92
1928/29	. . . . .	58
1929/30	. . . . .	22
1930/31	. . . . .	17
1931/32	. . . . .	25
1932/33	. . . . .	26
1933/34	. . . . .	28

Liczba uczestników ćwiczeń szybko rośnie, a w trzecim roku istnienia Zakładu Etnologicznego, t. j. w r. 1926/27 wzrasta do 102. Ale rok ten jest również rokiem wprowadzenia magisterjów. Dlatego chociaż jeszcze w roku następnym (1927/28) było 92 uczestników, w latach późniejszych ilość nagle spada. Pochodzi to stąd, że w pierwszym i drugim roku wprowadzenia magisterjów, gdy nie weszły one dostatecznie w życie, studenci zapisywali jeszcze przedmioty, które chcieli poznać czy to dla pewnych zamiarów czy też dla rozszerzenia wiadomości w związku z innymi naukami. Z chwilą jednak, gdy zaczęły obowiązywać nowe przepisy ma-

gisterskie, studenci musieli już zdawać swoje obowiązkowe egzaminy, a nie mieli czasu na studjowanie innych przedmiotów dla własnego zadowolenia, zwłaszcza przedmiotów ściśle naukowych, nie dających żadnych widoków zarobkowych. Stąd też nagły spadek uczestników ćwiczeń, który w latach ostatnich zatrzymał się na pewnej stałej przeciętnej liczbie, dwudziestu kilku uczestników rocznie. Tematem ćwiczeń była szczególnie etnografja Polski na tle etnografji słowiańskiej. Ponadto uczestnicy opracowywali referaty dyskusyjne i zaznajamiali się z metodami etnologicznymi.

Ilość uczestników seminarjum etnologicznego wynosiła w poszczególnych latach szkolnych:

1924/25	8
1925/26	14
1926/27	21
1927/28	21
1928/29	34
1929/30	25
1930/31	18
1931/32	22
1932/33	26
1933/34	27

Podczas, gdy ćwiczenia wykazują duże wahania, ilość uczestników seminarjum, a więc specjalistów - etnologów, trzyma się mniej więcej na jednym poziomie. Uczestnicy seminarjum wykonywali obowiązkowe prace seminaryjne, a wielu także prace magisterskie i doktorskie, których tematem były najczęściej poszczególne zagadnienia etnologiczne, jak również monografie etnograficzne. Wiele z tych prac zostało ogłoszonych drukiem, czy to w formie prac większych, czy też mniejszych, artykułów, przyczynków i t. p.

4. Działalność naukowa.

Poniżej zestawiony wykaz przedstawia ważniejsze prace Zakładu, ogłoszone drukiem, a wykonane w Zakładzie przez Kierownika i współpracowników w ostatniem dziesięcioleciu:

- Adam Fischer: Die polnische volkskundliche Forschung 1914—1924. Cz. I. Zeitschrift für slavische Philologie I (1924), s. 432—445, Cz. II. Zeitschrift für slavische Philologie II (1925) s. 181—202.
- Dziesięciolecie ludoznawstwa polskiego. Lwów 1925. s. 19.
  - Zwyczaje rolnicze ludu polskiego. Lwów 1926, s. 8.
  - Lud polski. Podręcznik etnografji Polski. Z 3 mapami i 58 ilustracjami. Lwów 1926, s. IV+240.
  - Opracowanie działu polskiego w E. Hoffmanna-Krayera i P. Geigera, Volkskundliche Bibliographie za lata 1923—1924, oraz 1925.
  - Sól św. Agaty. Kalendarz Rolnika polskiego. 1925, s. 103—107.
  - Prace ludoznawcze dotyczące Podhala. Wierchy III, s. 261—263.
  - O współpracę nauczycielstwa szkół powszechnych na polu ludoznawstwa. Szkoła i Wiedza 1926, s. 25—27.
  - Znaczenie ludoznawstwa dla szkoły polskiej. Ziemia 1926, nr. 13—14.
  - Polskie pieśni ludowe. Ruch literacki 1926, nr. 5.

- Adam Fischer: Luborowi Niederlemu w sześćdziesięciolecie urodzin. Przewodnik bibliograficzny 1926, s. 238—239.
- Karol Koranyi: Czary w postępowaniu sądowym, Lud XXV i odb., s. 7—18, Lwów 1926.
- Jan Kuchta: Polskie podania o człowieku na księżycu, Lud XXV i odb., s. 38—51, Lwów 1926.
- Adam Fischer: Opowieści o czarownicach z doliny nowotarskiej, Lud XXV s. 78—94, Lwów 1926 i odb. Lwów 1927, s. 19.
- Michał Iwaszków: Ślady pobytu południowych Słowian na północ od Dniestru, Lud XXV i odb., s. 94—96, Lwów 1926.
- Karol Koranyi: Czy tortury są dalszym ciągiem sądów Bożych, Lud XXV i odb., s. 96—97, Lwów 1926.
- Alfred Bachmann: Bibliografja ludoznawcza za rok 1925, Lud XXV i odb., s. 140—144, Lwów 1926.
- Z badań nad dachem słowiańskim, Przewodnik II. Z. S. G. i E., Kraków 1927.
- Kwestjonarjusz w sprawie ozdób nadszczytowych, Szkoła i Wiedza, R. II, Lwów 1927.
- Bibliografja ludoznawcza za lata 1925—1927, Lud XXVI i odb., s. 18, Lwów 1928.
- Adam Fischer: Prace ludoznawcze dotyczące Podhala. Wierchy V (1927), s. 165—167.
- Włodzimierz Hnatiuk (nekrolog), Lud XXVI, s. 117—119.
- Słowiańskie bóstwa urodzaju, s. 8, Lwów 1928.
- Okolice Lwowa pod względem etnograficznym, Przewodnik II. Z. S. G. i E., s. 202—205+1 mapka, Kraków 1927.
- Czerpaki, Wierchy V, i odb., s. 6, Kraków 1928.
- Djabeł w wierzeniach ludu polskiego, Studja staropolskie ku czci Prof. Dr. A. Brücknera i odb., s. 198—209, Kraków 1928.
- Gnatki, Prace polonistyczne ofiarowane Prof. J. Łosiowi i odb., s. 114—118, Warszawa 1927.
- Kult Welesa u Słowian, Sborník prací věnovaných Prof. Dr. V. Tillovi i odb., s. 46—51, Praha 1927.
- Przegląd polskich wydawnictw etnograficznych i etnologicznych za lata 1925—1927, Kwartalnik Historyczny 41 i odb., s. 23, Lwów 1928.
- Rusini, zarys etnografji Rusi, s. VIII+192+3 tbl., Lwów 1928.
- Upiór, strzygoń czy wieszcz, Lud XXVI, s. 84, Lwów 1928.
- Kwestjonarjusz w sprawie chałupy, Szkoła i Wiedza R. I., s. 129—131.
- O współpracy młodzieży na polu ludoznawstwa, Orli lot, Kraków 1927, nr. 2.
- Włodzimierz Marków: Słownik nazw i przezwisk ruskich grup plemiennych i lokalnych, Lud XXVI i odb., s. 44—66, Lwów 1928.
- Karol Koranyi: Czary i gusła przed sądami kościelnymi w Polsce w XV i pierwszej połowie XVI wieku, Lud XXVI i odb., s. 25, Lwów 1928.
- Eustachy Wasilkowski: Rozeta w zdobnictwie ludowym, Lud XXVI, (1927) s. 81—83.
- Alfred Bachmann: L'ornementation des combles et les ornements du toit chez les Slaves, Congrès International des Arts populaires, s. 54—55, Paris 1928.

- Alfred Bachmann: Bibliografja ludoznawcza za lata 1925—1928, *Lud XXVII* i odb., s. 17, Lwów 1929.
- Dach w słowiańskim budownictwie ludowym, Nakładem Tow. Nauk. Iwowsk., s. 205 z 31 ilustr., Lwów 1929.
- Adam Fischer: Principes de croyances dans l'ornementation populaire polonaise, Congrès International des Arts populaires, Résumés, s. 23—24, Paris 1928.
- Volkstümliche Plastik, Malerei und Schnitzerei in Polen, Präger Presse z 10. X. 1928.
- Siedmdziesięciolecie Prof. Dr. Jerzego Polivki, *Lud XXVII*, s. 194 i n.
- W sprawie Muzeum etnograficznego we Lwowie, *Słowo Polskie* Nr. 306, Lwów 1928.
- Dziesięciolecie ludoznawstwa 1918—1928, *Słowo Polskie* Nr. 313, Lwów 1928.
- Udział Słowian w I Międzynarodowym Kongresie Sztuki Ludowej w Pradze, *Ruch Słowiański* Nr. 2, Lwów 1928.
- Antoni Stoilow, *Ruch Słowiański* 1929, s. 45—46, Lwów 1928.
- Siedmdziesięciolecie Prof. Józefa Skultety'ego, *Ruch Słowiański* 1929, s. 94—95, Lwów 1929.
- Karol Koranyi: Łysa góra, *Lud XXVII*, s. 57—74, Lwów 1928 i odb., s. 20.
- Beczka czarownic, Lwów 1928, s. 42.
- Wypraszanie od kary śmierci, *Lud XXVII*, s. 111—112, Lwów 1928.
- Jan Kuchta: Nauki tajemne w Polsce w XV i XVI wieku, *Lud XXVII*, s. 75—107, Lwów 1928 i odb., s. 35.
- Historyczność postaci Twardowskiego w świetle źródeł, *Lud XXVII*, s. 112—124, Lwów 1928.
- Eustachy Wasilkowski: La rosace dans l'ornementation polonaise, Congrès International des Arts populaires, Résumés, Paris 1928, s. 43—44.
- Alfred Bachmann: Uroda artystyczna Huculszczyzny, Teatr Ludowy XXI, Warszawa 1929.
- Strój huculski, Teatr Ludowy XXI, Warszawa 1929.
- Adam Fischer: Zarys etnograficzny województwa pomorskiego, *Serja Balticum* zesz. 1, s. 70, Toruń 1929.
- Przegląd polskich wydawnictw etnograficznych i etnologicznych za rok 1928, *Kwartalnik Historyczny XLIII* i odb., s. 20, Lwów 1929.
- Die polnische volkskundliche Forschung 1925—1928, *Zeitschrift für slavische Philologie VI* i odb., s. 231—258, Lipsk 1929.
- Uzupełnienie dyskusji nad posągiem t. zw. Światowida, *Slavia VII*, s. 947—948, Praga 1929.
- Recherches ethnogéographiques en Pologne, Księga pam. ofiarowana Prof. Jos. Schrijnen z okazji 60 r. życia i odb., s. 838—845+1 mapa, Chartres 1929.
- Polando no kekkon fuzoku (Polskie obrzędy weselne), Tokyo 1929.
- Etnografja na wystawie poznańskiej, *Słowo Polskie* Nr. 174, Lwów 1929.
- Związek etnograficzny Pomorza z Polską, Pam. Instytutu Bałtyckiego, *Serja Balticum* zesz. 3, Toruń 1930, s. 25—33.
- Rośliny w wierzeniach i zwyczajach ludu polskiego, *Lud XXVIII* i odb., s. 240—247, Lwów 1929.

- Adam Fischer: Siedmdziesięciolecie Prof. E. Muki, Lud XXVIII, s. 105—106, Lwów 1929.
- Giza Fränklowa: Wycinanka żydowska w Polsce, Lud XXVIII i odb., s. 40—57, Lwów 1929.
- Józef Gajek: Huculskie obrzędy rodzinne i doroczne, Teatr Ludowy XXI, Warszawa 1929.
- Karol Koranyi: „Snochactwo“ we Włoszech północnych w IX wieku, Lud XXVIII, s. 113—122, Lwów 1929.
- Jan Kuchta: Rodzime wątki lokalne w podaniach o mistrzu Twardowskim, Lud XXVIII i odb., s. 123—144, Lwów 1929.
- Alfred Bachmann: Przemysł ludowy w województwie Tarnopolskiem, Województwo tarnopolskie, Tarnopol 1931.
- Jan Falkowski: Narzędzia rolnicze typu rylcowego, Sprawozdania Towarzystwa naukowego we Lwowie X, s. 138—142, Lwów 1930.
- Zarys kultury ludowej wojew. Tarnopolskiego, Województwo Tarnopolskie, s. 15—23, Tarnopol 1931.
- Adam Fischer: Stanisław Ciszewski, Lud XXIX, s. 174—176.
- III Zjazd słowiańskich Geografów i Etnografów w Jugosławji, Lud XXIX, s. 198—201.
- Międzynarodowa Konferencja sztuki ludowej w Rzymie w r. 1929, Lud XXIX, s. 201—206.
- II Międzynarodowy Kongres sztuki ludowej w Belgji, Lud XXIX, s. 206—209.
- Wpływ czynników geograficznych na zjawiska etnograficzne, Pamiętnik II. Z. G. i E. S., Kraków 1930.
- O ujednostajnienie określenia i zakresu etnografji i etnologji, Pamiętnik II. Z. G. i E. S., Kraków 1930.
- Jabłko w obrzędzie weselnym. Księga ku czci Prof. Abrahama, s. 231—236, Lwów 1931.
- Zarys dziejów etnografji łużyckiej, Ruch Słowiański 1931, s. 43—52.
- Etnografja słowiańska, zes. 1, Połabianie, s. 40 z ryc. + 1 mapa, Lwów 1931.
- Józef Gajek: Dział etnograficzny na wystawie regionalnej w Łowiczu w roku 1929, Lud XXIX, s. 182—184, Lwów 1930.
- Jan Kuchta: Zabytki i tradycje historyczne po Twardowskim, Lud XXIX i odb., s. 55—72, Lwów 1930.
- Jan Falkowski: Narzędzia rolnicze typu rylcowego, Nakł. Tow. Nauk. we Lwowie, s. 132 z 76 ryc. i 1 mapą, Lwów 1931.
- Zbiory etnograficzne w muzeach lwowskich, Wiadomości ludoznawcze I, s. 86—88, Łódź 1932.
- Adam Fischer: Etnografja Słowiańska zes. 2, Łużycanie, s. 41—120 z 41 ryc. i 1 mapą, Lwów—Warszawa 1932.
- Zarys etnograficzny wojew. Lubelskiego, Monografja Statystyczno-gospodarcza wojew. Lubelskiego I i odb., s. 325—370 z 16 ryc., Lublin 1931.
- Ksawery Piwocki: Zagadnienie metody w badaniach nad sztuką ludową, Lud XXX i odb., s. 1—13, Lwów 1931.
- Alfred Bachmann: L'ornementation des combles des chaumières paysannes en Pologne, Art Populaire I, s. 192 n. Paris 1932.

- Jan Falkowski: *Kultura ludowa Pomorza, Dziś i Jutro IX*, s. 79—81, Kraków 1932.
- Adam Fischer: *Ochrona sztuki ludowej i przemysłu ludowego w województwie Stanisławowskiem. Ankieta w sprawie Karpat wschodnich 1931 r.* Warszawa 1932, s. 125—134.
- *Klon i jawor w kulturze ludu polskiego, Ziemia 1932*, s. 124 n., Warszawa 1932.
- *Dział polski w Paul Geiger: Volkskundliche Bibliographie f. d. Jahr 1926 i 1927*, Berlin—Leipzig 1933.
- *Les éléments des croyances dans l'ornementation populaire polonaise, Art Populaire I*, s. 108 n., Paris 1932.
- *Zagadnienie etnografji połabskiej, Ruch Słowiański 1933*, s. 63 n., 1933.
- *Metoda etnogeograficzna w zastosowaniu do kultury społecznej i duchowej, Zbornik radova na III Kongresu slovenskih geografa i etnografa u Jugoslaviji*, s. 15 n., Beograd 1932.
- *O współpracy nauczycielstwa szkół powszechnych na polu ludoznawstwa, Nasza Praca*, s. 7—10, Konin 1933.
- Jan Falkowski: *Lud i jego kultura, Krótki Przewodnik po Huculszczyźnie*, s. 24—41, Warszawa 1933.
- *Notatki etnograficzne z Polesia. Cmentarze, Wiadomości Ludoznawcze II i odb.*, s. 9 z 7 ryc. Łódź 1933.
- Adam Fischer: *Dział polski w P. Geiger: Volkskundliche Bibliographie f. d. Jahr 1928*, Berlin—Leipzig 1933.
- *Właściwości etnograficzne ludności polskiej. Kalendarz IKC na r. 1934*, s. 94—100.
- Aleksander Jaworczak. *Szopka w Dąbrówkach pow. Łańcut, Lud XXXI i odb.*, s. 53—65, Lwów 1933.
- Karol Koranyi: *O pochodzeniu zwyczajów t. z. „oślego pogrzebu“*, *Lud XXXI*, s. 44—47, Lwów 1933.
- Jan Kuchta: *Motywy Matki Boskiej — Ucieczki grzesznych w podaniach ludowych o czarnoksiężniku Twardowskim*, *Lud XXXI*, s. 100—109, Lwów 1933.
- Alfred Bachmann: *Bibliografja ludoznawcza za rok 1929*, *Lud XXXI*, s. 163—175, Lwów 1933 i odb.
- Jan Falkowski: *Gliniane paleniska i naczynia piecykowate*, *Lud XXXII i odb.*, s. 19, Lwów 1934.
- Adam Fischer: *Etnografja Słowiańska, zes. 3, Polacy*, s. 121—256 z 58 ryc. i 1 mapą, Lwów—Warszawa 1934.
- Józef Gajek: *Kogut w wierzeniach ludowych*, *Nakł. Tow. Nauk. we Lwowie*, s. 172, Lwów 1934.
- Adam Fischer: *Kaszubi na tle etnografji Polski. W wyd. zbiorowem. F. Lorentz — A. Fischer — T. Lehr-Splawiński, Kaszubi. Kultura ludowa i język. Toruń 1934*, s. 141—247.
- *Pierwiastki bałtyckie w ludowej kulturze kaszubskiej. Zbiór prac poświęcony E. Romerowi*, Lwów 1934, s. 551—559.
- W zestawieniu powyższem pominięto szereg artykułów mniejszych, umieszczonych w prasie codziennej i t. p. oraz rozmaite sprawozdania i re-

cenzje. Prof. Fischer wydał 10 tomów Ludu (XXIII—XXXII), a w rocznikach tych zamieścił 147 recenzji i sprawozdań na 120 stronach druku. Ilość recenzji krytycznych i sprawozdań, napisanych przez innych współpracowników Zakładu jest też dość znaczna.

Działalność naukową Zakładu może zilustrować tabela, przedstawiająca ilość stron wydrukowanych w ostatnim dziesięcioleciu przez kierownika Zakładu i jego współpracowników:

Rok	Kierownik zakładu	Inni współpracownicy
1925	277	—
1926	549	35
1927	169	6
1928	443	183
1929	353	279
1930	287	25
1931	359	157
1932	376	6
1933	240	66
1934	485	191

Oprócz tego wykonano w Zakładzie szereg ujęć kartograficznych poszczególnych elementów kulturowych na obszarze Polski. Wykreślono mapy:

1) Polskie grupy etniczne [wykreślono 6 map, wprowadzając do nich coraz bardziej dokładne rozgraniczenie poszczególnych grup etnicznych]. 2) Ruskie grupy etniczne. 3) Ozdoby nadszczytowe w Polsce. 4) Formy ustawienia krokwi na chałupie. 5) Grupy etniczne na obszarze wojew. pomorskiego. 6) Grupy etniczne na obszarze Karpat. 7) Mapa odmian podania o Madeju. 8) Mapa nazw przodownicy przy żniwach. 9) Mapa rozmieszczenia nazw strzygoń, strzyga, wieszcy i t. d. 10) Mapa rozmieszczenia nazw koszuli pośmiernej. 11) Obszar uprawy lnu w Polsce. 12) Obszar uprawy konopi w Polsce. 13) Koń i niedźwiedz w wierzeniach i obrzędach. 14) Mapa nazw uroczystości późniwej [2 mapy]. 15) Mapa chat ruskich [materiał budowlany]. 16) Mapa techniki i typów pisanek w województwach południowo-wschodnich.

Mapy te częściowo były publikowane w rozmaitych pracach wykonanych przez Kierownika i współpracowników Zakładu.

Szczegółowa praca naukowo-badawcza Zakładu idzie w dwóch kierunkach: etnograficznym i etnologicznym.

W zakresie prac etnograficznych gromadzone są materiały etnograficzne z całego obszaru Polski. Jest to praca zespołowa, a materiały w ten sposób zebrane są dużą pomocą przy opracowywaniu różnych zagadnień,

czy to specjalnych czy też regionalnych. Rozesłano szereg rozmaitych kwestionariuszy etnograficznych do nauczycielstwa i t. p. W ten sposób zgromadzono obfity materiał, np. zebraną bardzo szczegółowe dane do stępy w ilości kilkuset (około 800) rysunków i dokładnych opisów z całej Polski. Materiał ten został opracowany w specjalnej pracy „Stępa w Polsce“ (L. Popiel, rękopis). Oprócz pracy zespołowej nad pomnażaniem materiałów, odnoszących się do całej Polski, prowadzi Zakład zorganizowaną pracę badawczą na pewnych ściśle określonych obszarach, a mianowicie na Huculszczyźnie, Bojkowszczyźnie i Łemkowszczyźnie (całokształt zagadnień górali ruskich) i na Pomorzu. Na podstawie tych terenowych poszukiwań przygotowano szereg prac, które w miarę możliwości ukażą się w druku.

W zakresie etnologicznym, oprócz prac ogólnych na rozmaite tematy, prowadzi się studia nad poszczególnymi elementami kulturowymi, przy czem główną uwagę zwraca się na problemy paleoetnologiczne, oraz na światowy zasięg danego elementu. Prace dotyczą zakresu zarówno kultury materialnej jak duchowej, a studia te mają na celu przygotowanie na tej podstawie pewnych wniosków metodologicznych.

Zakład utrzymuje ścisłą łączność z uczonymi krajowymi i zagranicznymi, która objawia się podwójnie: przez korespondencję i udziały w zjazdach. Uczeni tak krajowi jak i zagraniczni zwracają się często o udzielenie im rozmaitych informacji naukowych. Związek z różnymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi zacieśnia również szereg instytucyj naukowych, mieszczących się w Zakładzie Etnologicznym, jak:

- 1) Redakcja kwartalnika etnograficznego „Lud“.
- 2) Sekretariat Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie.
- 3) Redakcja „Prac Etnograficznych“.
- 4) Biuro Polskiej Komisji Sztuki Ludowej.
- 5) Sekcja ochrony swojszczyzny Towarzystwa Przyjaciół Huculszczyzny.
- 6) Redakcja polskiego działu „Volkskundliche Bibliographie“.
- 7) Redakcja polskiego działu „Handwörterbuch des slavischen Volksglaubens und Volksbrauchs“.

Ze względu na wielkie znaczenie osobistego zetknięcia i wymiany poglądów na międzynarodowych zjazdach, Kierownik Zakładu i jego najbliżsi współpracownicy wzięli udział w następujących zjazdach: 1) II Zjazd Etnografów i Geografów Słowiańskich w Polsce (1927), [Prof. Dr. A. Fischer, Dr. A. Bachmann i Dr. K. Koranyi]. 2) I Międzynarodowy Kongres Sztuki Ludowej w Pradze (1928) [Prof. Dr. A. Fischer i Dr. A. Bachmann]. 3) I Kongres Filologów Słowiańskich w Pradze (1929) [Prof. Dr. A. Fischer]. 4) I Międzynarodowa Konferencja Sztuki Ludowej w Rzymie (1929) [Prof. Dr. A. Fischer]. 5) III Zjazd Etnografów i Geografów Słowiańskich w Jugosławii (1930) [Prof. Dr. A. Fischer]. 6) II Międzynarodowy Kongres Sztuki Ludowej w Belgii (1930) [Prof. Dr. A. Fischer]. 7) Posiedzenie Bureau de la Commission Internationale des Arts Populaires, Paryż (1931) [Prof. Dr. A. Fischer].

Taki jest bilans działalności Zakładu Etnologicznego U. J. K. w pierwszych dziesięciu latach jego istnienia. Działalność tę utrudniały w znacznym stopniu brak środków materialnych na pomoce naukowe, oraz niemożność uzyskania odpowiednich etatów dla sił pomocniczych. Naogół praco-

wano przy pomocy środków bardzo skromnych. Wyniki tej pracy nie zawsze było można powyżej dość wyraźnie przedstawić. Wiadomo bowiem, ile trzeba w założenie, a następnie prowadzenie Zakładu uniwersyteckiego włożyć trudu i pracy bezimiennie, którą trudno podciągnąć pod rubrykę jakiegoś wykazu. A praca ta i ten trud niewidoczny, a liczbowo nieuchwytny, zwłaszcza żywe słowo, rzucane młodemu pokoleniu, posiadają nieraz wartość zasadniczą.

Dr. Jan Falkowski

St. asyst. Zakładu Etnologicznego U. J. K. we Lwowie

XIX Walne Zgromadzenie Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie.

XIX Walne Zgromadzenie Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie odbyło się dnia 26 czerwca 1934 o godz. 18,30 wieczorem w sali seminaryjnej Zakładu Etnologicznego U. J. K. we Lwowie, przy ul. Kościuszki 9, II p. z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Przewodniczącego, 2) Sprawozdanie Sekretarza i Redaktora „Ludu“, 3) Sprawozdanie Skarbnika, 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, 5) Sprawę mianowania członków honorowych, 6) Wybory nowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej, 7) Wnioski.

Walne Zgromadzenie zagał przewodniczący Prof. Dr. Jan Czekanowski, poczem sekretarz Towarzystwa Prof. Dr. Adam Fischer przedstawił następujące sprawozdanie z czynności Zarządu za lata 1926—1933:

„W okresie sprawozdawczym, podobnie jak w latach ubiegłych, główny wysiłek Towarzystwa skupiał się w staraniach o utrzymanie org^o i Towarzystwa Ludoznawczego kwartalnika etnograficznego „Lud“. W czasie tym wydano dalszych 8 tomów „Ludu“: T. XXIV za rok 1925, (str. 240), T. XXV za rok 1926, (str. 144+19), T. XXVI za rok 1927, (str. 160), T. XXVII za rok 1928, (str. 204), T. XXVIII za rok 1929, (str. 255), T. XXIX za rok 1930, (str. 212), T. XXX za rok 1931, (str. 276), T. XXXI za rok 1932, (str. 176+4) i T. XXXII (w druku) za rok 1933. Mimo ciągle rosnących trudności finansowych „Lud“ nie był wydawany gorzej, przeciwnie papier był lepszy, liczniejsze ilustracje, a zarazem układ tak zmieniony, że przy tej samej ilości stron uzyskano około 20% tekstu. Niezależnie od wydawania „Ludu“ wydano także około 70 odbitek z rozpraw zamieszczonych w „Ludzie“, a niektóre z nich były osobnemi wydawnictwami Towarzystwa.

Zbiory, a przede wszystkim biblioteka Towarzystwa rozwijają się w dalszym ciągu nader korzystnie dzięki temu, że mają pomieszczenie w Zakładzie Etnologicznym U. J. K. we Lwowie. Biblioteka Towarzystwa wzrasta dzięki wymianie z licznymi pokrewnymi instytucjami krajowymi i zagranicznymi. W roku ostatnim pozostawało Towarzystwo w stosunkach wymiennych z 62 instytucjami krajowymi i 152 zagranicznymi, w tem: Czechosłowacja 34, Jugosławia 16, Bułgaria 6, ZSSR 20, Niemcy 19, Austria 5, Anglja 4, Danja 1, Szwecja 7, Szwajcaria 1, Holandja 1, Francja 5, Italja 5, Portugalja 3, Hiszpanja 1, Rumunja 7, Estonia 2, Finlandja 4, Węgry 2, Łotwa 3, Litwa 1, Stany Zjed. A. P. 5, Australja 1, Afryka 2, Japonja 1. Ogółem wysłano w ostatnim roku sprawozdawczym 218 egzem-

plarzy wymiennych, podczas gdy w roku 1926 wysyłano 88. Oprócz wymiany otrzymuje też Redakcja „Ludu“ egzemplarze recenzyjne.

Sekretarjat wysyła rocznie około 200 pism w różnych kwestjach naukowych, a równie liczną korespondencję prowadzi Administracja w sprawach wymiany i t. p. Najważniejszą sprawą dla Towarzystwa jest pozyskanie odpowiedniej ilości członków i wogóle zdobywanie środków materialnych na wydawanie kwartalnika etnograficznego „Lud“. Trzeba sobie zdać jednak sprawę z tego, że stan materialny Towarzystwa jest obecnie bardzo zły. Gdy w roku 1926 mieliśmy 182 członków to obecnie mamy ich 100 i to słabo płacących. Dlatego bez subwencji nie byłibyśmy w stanie wydawać naszego czasopisma. Nowy Zarząd Towarzystwa musi się więc zastanowić nad przyszłością materialną Towarzystwa.

W okresie sprawozdawczym Towarzystwo poniosło szereg bardzo ciężkich strat. Wśród nich na pierwszym miejscu należy wymienić śp. Prof. Stanisława Ciszewskiego, pierwszego profesora etnologii w Uniwersytecie lwowskim, badacza o niezwykłych horyzontach naukowych. Z kolei należy się wspomnieć śp. Andrzejowi Gawrońskiemu, który był nie tylko członkiem Towarzystwa, ale także członkiem Zarządu i Komitetu redakcyjnego „Ludu“, podobnie jak Prof. Józef Kallenbach, Prof. Adam Antoni Kryński, oraz Prof. Jan Leciejewski. Odeszli od nas również wybitnie członkowie-korespondenci, Prof. Jan Baudouin de Courtenay, Prof. Jerzy Polivka i Prof. Čenek Z. st. Byli oni dla Towarzystwa niezmiernie przychylnie usposobieni, a dla etnografii słowiańskiej o doniosłych zasługach. Wreszcie utraciliśmy z grona naszych członków cały szereg profesorów uniwersytetu, którzy pracowali prawdziwie na innych dziedzinach naukowych, ale tak dla spraw Towarzystwa jak i etnografji wogóle dobrze się zasłużyli. Należą tu tacy, jak Prof. Benedykt Dybowski, Prof. Stanisław Dobrzycki z Poznania, Prof. Ludwik Finkel, Prof. Bronisław Gubrynowicz, Prof. Jan Łoś, Prof. Stefan Pawlik i Prof. Józef Siemiradzki. Wreszcie na wspomnienie serdeczne zasłużyli tacy dawni i długoletni nasi przyjaciele jak Wojciech Biechoński, zasłużony wydawca Kazimierz Jakubowski, wybitny działacz śląski i etnograf Śląską Ks. Józef Londzin, Mieczysław Sołtys, Kazimierz Sochaniewicz, Stanisław Zarewicz i Bronisław Sokalski. Na zakończenie godzi się wspomnieć o tragicznej postaci przedwcześnie zmarłego Bohdana Janusza, który w „Ludzie“ zamieścił swego czasu wiele prac, a Towarzystwo Ludoznawcze zawsze popierał w prasie codziennej. Wogóle bowiem wszyscy wyżej wspomnieni nie byli tylko zwykłymi członkami ale także prawdziwymi przyjaciółmi naszego Towarzystwa i czasopisma „Lud“ i popierali nas w różnych naszych tak trudnych pracach. Cześć ich pamięci!“

Następnie sprawozdanie kasowe przedstawił skarbnik Towarzystwa Dr. Jan Falkowski, a nawiązując do sprawozdania Sekretarza podkreślił zwiększające się z roku na rok trudności finansowe Towarzystwa, „Lud“ jako czasopismo wyłącznie naukowe nie może być samowystarczalne, zwłaszcza obecnie, gdy wskutek ogólnego zubożenia liczba członków, prenumeratorów i zakupujących „Lud“ zmniejszyła się bardzo znacznie. Wydawanie „Ludu“ możliwe jest jedynie dzięki subwencjom Ministerstwa W. R. i O. P., a w latach poprzednich (do roku 1931) także Magistratu m. Lwowa. Poniżej umieszczone zestawienie podaje ilość subwencji otrzymanych w okresie sprawozdawczym:

Rok	Minist. W. R. i O. P.	Magistrat m. Lwowa
1926	3.000	—
1927	3.000	500
1928	5.500	500
1929	5.000	500
1930	3.000	500
1931	—	500
1932	1.500	—
1933	1.000	—

Kwoty otrzymywanych subwencji zmniejszają się z roku na rok a nieprzerwane wydawanie „Ludu“ możliwe było tylko dzięki oszczędnościom poczynionym w latach ubiegłych, jak to udowadniają sprawozdania kasowe ogłaszane co roku w bieżących tomach „Ludu“.

Po sprawozdaniu skarbnika zabrał głos Przewodniczący Komisji Rewizyjnej, Dr. Jan Poratyński, stwierdził zgodność ksiąg kasowych, wyraził podziękowanie skarbnikowi i postawił wniosek o udzielenie absolutorjum Zarządowi, co zostało uchwalone jednogłośnie.

Następnie przystąpiono do sprawy mianowania członków honorowych. Prof. Dr. A. Fischer stawia wniosek mianowania członkiem honorowym Prof. Dr. Wilhelma Bruchnalskiego, długoletniego zasłużonego Prezesa Towarzystwa, Redaktora „Ludu“ i członka Komitetu redakcyjnego. Wniosek przyjęto jednomyślnie, poczem przystąpiono do wyborów nowego Zarządu. Na wniosek Dr. J. Poratyńskiego uchwalono naprzód wybrać Prezesa Towarzystwa i dwóch Wiceprezesów a następnie członków Zarządu. Na wniosek Prof. Dr. A. Fischera wybrano przez aklamację:

Prezesem Prof. Dr. Jana Czekanowskiego (ponownie), a Wiceprezesami Prof. Dr. Franciszka Bujaka i Prof. Dr. Jana Gwalberta Pawlikowskiego.

Dr. Jan Falkowski odczytał skład proponowanego nowego Zarządu w osobach:

Dr. Alfred Bachmann	Doc. Dr. Stefan Ingot
Prof. Dr. Wilhelm Bruchnalski	Prof. Dr. Jan Janów
Prof. Dr. Adolf Chybiński	Prof. Dr. Jerzy Kuryłowicz
Prof. Konstanty Chyliński	Zast. prof. Doc. Dr. Tadeusz Sulimski
Prof. Dr. Przemysław Dąbkowski	Red. Bolesław Wysłouch.
Dr. Jan Falkowski	
Prof. Dr. Adam Fischer	

Nowy Zarząd wybrano jednomyślnie z tem, że ukonstytuuje się on na pierwszym zebraniu organizacyjnym. Również jednomyślnie wybrano Komisję Rewizyjną w składzie: Prezes Dr. Jan Poratyński, Dr. Wilhelm Rolny i Radca Walery Włodzimirski.

We wnioskach poruszono następujące sprawy:

a) konieczność zmienienia statutu, gdyż statut dotychczasowy ułożony został jeszcze przy założeniu Towarzystwa i nie odpowiada wymaganiom obecnym,

b) mianowanie członków korespondentów, de facto istniejących, a nie zatwierdzonych oficjalnie, brak jest bowiem odpowiedniej klauzuli w statucie, który należy zmienić w tym kierunku i

c) urządzania odczytów popularnych, ewentualnie wystaw etnograficznych i t. p. imprez czy to we własnym zakresie czy też wspólnie z Uniwersytetem ludowym, Ligą ochrony przyrody, Muzeum Przemysłowem i i. Imprezy te miałyby być pomyślane w ten sposób, aby zasiliły kasę Towarzystwa.

W dyskusji nad powyższymi wnioskami zabierali głos: Prof. Dr. J. Czekanowski, Prof. Dr. A. Fischer, Prof. Dr. J. G. Pawlikowski, Prezes Dr. J. Poratyński, Dr. A. Bachmann i Dr. J. Falkowski, przyczem uchwalono: odnośnie do a) i b) poruczyć opracowanie nowego statutu specjalnej Komisji wybranej z członków Zarządu i zaproszonych osób, poczem ma zostać zwołane Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie celem rozpatrzenia i uchwalenia nowego statutu, odnośnie zaś do c) poruczyć sprawy te nowemu Zarządowi do rozpatrzenia i ewentualnego zrealizowania.

Na tem Walne Zgromadzenie o godz. 21,40 zakończono.

J. Falkowski.